

Waar zijn onze doden?

De plotselinge dood van een goede vriend was voor Wim Jansen, predikant in Brouwershaven en Delft, de aanleiding om een boekje te schrijven over dezelfde vraag waar prof. dr. G.C. van Niftrik in 1970 een boek over

schreef: 'Waar zijn onze doden?' Jansen bepaalt zijn plaats 'in de verwarrende delta' van visies op de dood, 'nu de christelijke hemel als finaal rustoord (...) is weggevallen' (pag. 13), maar mensen ook niet kunnen leven met de gedachte 'dood is dood'.

De auteur spreekt zijn moeite uit met de huidige trend waarin uitvaarten (zoals van André Hazes, Harry Mulisch, Ramses Shaffy) kritiekloze en onrealistische persoonsverheerlijking zijn. 'De cultus van het individu' noemt hij dat, een gevolg van het ontbreken van een hoger verband (pag. 41). Dat 'bovenindividuele grotere geheel waaraan een

mens toebehoort' bestaat uit verschillende lagen: de aarde, de liefde en God (hfst. 2). Nog liever dan over God spreekt Jansen van Brahman, 'het onzichtbare principe waaruit alles voortvloeit, een sacrale energie waarvan alles is doordrongen' (pag. 64). Daarheen keert de mens dan ook terug als hij sterft, zo luidt Jansens antwoord op zijn hoofdvraag. 'Waar ben je nu? In GOD' (pag. 110). Elke paragraaf sluit Jansen af met een korte brief waarin hij zijn beschouwing aan zijn gestorven vriend voorlegt. De mooiste gedachte – en tevens de kern – van het boekje trof ik op pagina 102 en 103 aan: 'Wie zich tijdens zijn leven toelegt op het zelf-

verlies in de liefde – of zoals Paulus het zegt "elke dag sterft" –, bereidt zich daarmee ook voor op zijn biologische dood. Het is een oefening in het loslaten van je ego, waarmee men als het ware een brug slaat over het ravijn van de dood.' Een boekje dat zijn weg wel zal vinden naar gesprekskringen rouwverwerking.

Nico Riemersma

Wim Jansen, *Waar ben je nu? Over de dood van onze dierbaren*
Skandalon, Vught 2011. 122 pag., € 12,95. ISBN 978 94 90708 26 9

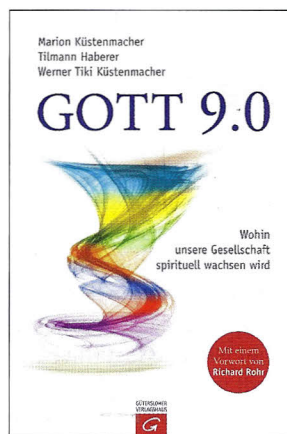
Feest van herkenning

Zonder veel fiducia ben ik dit boek gaan lezen: wat heb je te melden als je God in de titel een digitale release-code meegeeft die suggereert dat de Eeuwige al de nodige upgrades achter de rug heeft?

Maar het had me al gauw helemaal te pakken. Het is geschreven met een geslaagde combinatie van Amerikaanse monterheid en Duitse grondigheid. Het leest vlot, maar elke zin is volstrekt ter zake en vooral: de beschrijving van de verschillende upgrades – niet van God zelf, maar van onze godsbeelden – gaf telkens een feest van herkenning. Zozeer dat mijn aanvankelijke gebrek aan fiducia uitmondde in een nieuwe argwaan: klopt het niet allemaal net even té goed in dit boek?

De auteurs beschrijven de evolutie van onze opvattin-

gen over God, Jezus, geloof en kerk volgens het ontwikkelingspsychologische model van Ken Wilber en de daaruit ontwikkelde *spiral dynamics* van Clare Graves. Volgens deze visies doorloopt zowel de samenleving als geheel alsook ieder individu een aantal etappes, die spiraalvormig tussen een ik-pool en een wij-pool omhooggaan. Het begint bij het pure bestaan van de zuigeling, dan de magische peuterfase, de veroveringsfase (ik), de fase van waarheid en regels (wij), die van de vrijheidsdrang (ik), dan de nieuwe verbondenheid (wij) – en zo verder. Veel misverstand en onvrede is terug te voeren op 'gelijktijdige ongelijktijdigheid'. Zo blijft de kerk als instituut veelal steken in de fase van waarheid en regels, de fase waarin veiligheid wordt ontleend aan externe zekerheden (4.0),

terwijl veel betrokken kerkleden zich via de rebellende vrijheidsfase thuis zijn gaan voelen in de 'groene' nieuwe verbondenheid met al wat leeft (6.0).

De auteurs keuren geen fases af, ze vragen er veeleer begrip voor: alleen wie mag zijn waar zij of hij zich bevindt, heeft de kans om ook verder te komen. En alle eerdere fases blijven in een mens en in de samenleving

hun rol meespelen. Bijzonder is dat het boek bij elke fase bijbelpassages en woorden van Jezus noemt die in de taal van die etappe spreken over God en geloof. Het boek maakt op die manier ruimte voor 'meertaligheid' in de geloofsgemeenschap als een basisvoorwaarde voor ieders groei. Zoals gezegd: het systeem is misschien wat al te waterdicht, maar ik kan er niet omheen dat het zowel mijzelf als mijn zijn-in-de-kerk bijzonder treffend in kaart brengt.

Piet van Veldhuizen

Marion Küstenmacher, Tilmann Haberer, Werner Tiki Küstenmacher, *Gott 9.0. Wohin unsere Gesellschaft spiritueller wachsen wird*
Gütersloher Verlagshaus, Gütersloh 2010. 319 pag., € 23,-. ISBN 978-3-579-0646-5